

O'ZBEKISTON KONSTITUTSIYASINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI

Toshpo'latov Nurbek Boboqul o'g'li

SamISI "Ijtimoiy fanlar" konfederatsiya o'qituvchisi

Turaboyev Murodjon Samiddin o'g'li

Azamov Shexroz Olmos o'g'li

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talabalari

Annotatsiya: *Ushbu maqola O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining rivojlanish bosqichlarini va uning bugungi kundagi ahamiyatini o'rganadi. Konstitutsiyaning yaratilishi, tarixiy jarayonlari va mustaqillik davrida amalga oshirilgan o'zgarishlar tahlil qilinadi. Maqolada 1992-yilda qabul qilingan birinchi Konstitutsiya va 2023-yildagi islohotlar haqidagi fikrlar keltirilgan. Mualliflar Konstitutsiyaning demokratik qadriyatlarni rivojlantirishdagi roli, inson huquqlarini himoya qilishdagi o'rni va davlat boshqaruvining samaradorligini oshirishdagi ahamiyatini ta'kidlaydilar. Ushbu maqola huquqshunoslik, siyosatshunoslik va davlat boshqaruvi sohalarida ilmiy izlanish olib borayotgan talaba, mutaxassis va tadqiqotchilar uchun foydali bo'lishi mumkin.*

Kalit so'zlar: *O'zbekiston Konstitutsiyasi, konstitutsiyaviy islohotlar, demokratik qadriyatlar, inson huquqlari, davlat boshqaruvi*

Abstract: *This article explores the developmental stages of the Constitution of the Republic of Uzbekistan and its current significance. It analyzes the creation of the Constitution, its historical processes, and the changes implemented during the period of independence. The article discusses the first Constitution adopted in 1992 and the reforms of 2023. The authors emphasize the role of the Constitution in promoting democratic values, protecting human rights, and enhancing the effectiveness of state governance. This article may be useful for students, specialists, and researchers in the fields of law, political science, and public administration.*

Keywords: *Constitution of Uzbekistan, constitutional reforms, democratic values, human rights, state governance.*

Аннотация: *В данной статье рассматриваются этапы развития Конституции Республики Узбекистан и ее нынешнее значение. Анализируются процесс создания Конституции, исторические этапы и изменения, проведенные в период независимости. В статье рассматриваются первая Конституция, принятая в 1992 году, а также реформы 2023 года. Авторы подчеркивают роль Конституции в развитии демократических ценностей, защите прав человека и повышении эффективности государственного управления. Эта статья может быть полезна студентам, специалистам и исследователям в области права, политологии и государственного управления.*

Ключевые слова: Конституция Узбекистана, конституционные реформы, демократические ценности, права человека, государственное управление.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi mamlakatning mustaqilligini mustahkamlovchi, huquqiy asoslarini belgilovchi va jamiyat rivojlanishining strategik yo'nalishlarini ko'rsatuvchi asosiy qonun hisoblanadi. Ushbu hujjatning yaratilishi va rivojlanish bosqichlari mamlakat tarixida muhim o'rin tutadi. Ushbu maqolada O'zbekiston Konstitutsiyasining shakllanishi, rivojlanishi va bugungi kunda davlat boshqaruvidagi ahamiyati yoritiladi.

O'zbekiston Konstitutsiyasining tarixi va asosiy bosqichlari

O'zbekistonning konstitutsiyaviy huquqiy tizimi Sovet Ittifoqi davrida paydo bo'lgan. 1937-yilda qabul qilingan O'zbekiston SSR Konstitutsiyasi Sovet Ittifoqining umumiy tamoyillari asosida shakllangan edi. Biroq, bu davrdagi konstitutsiyalar asosan nomigagina suverenitetni ta'minlay olgan. 1978-yilda qabul qilingan Konstitutsiya ham Sovet davri ideologiyasidan ozod bo'la olmadi.

1991-yil 31-avgustda O'zbekistonning davlat mustaqilligi e'lon qilingach, yangi konstitutsiya yaratish jarayoni boshlandi. Bu jarayon milliy qadriyatlar, xalqaro huquq me'yorlari va demokratik tamoyillarni birlashtirishni maqsad qilgan. Nihoyat, 1992-yil 8-dekabr kuni O'zbekiston Respublikasining birinchi Konstitutsiyasi qabul qilindi. Bu tarixiy hujjat davlatning suverenitetini mustahkamlab, xalq hokimiyati, inson huquqlari va erkinliklari, iqtisodiy tizimning huquqiy asoslarini belgilab berdi.

Keyingi yillarda Konstitutsiyaga zamonaviy davr talablariga mos ravishda bir qator o'zgarishlar kiritildi. 2003-yilda inson huquqlarini yanada himoya qilishga qaratilgan qo'shimchalar amalga oshirildi. 2014-yilda parlament va ijro hokimiyati tizimlarining muvozanatini ta'minlash maqsadida o'zgarishlar kiritildi. 2023-yilda esa keng qamrovli islohotlar amalga oshirilib, davlat boshqaruvini yanada demokratlashtirishga xizmat qiluvchi normalar joriy etildi.

Konstitutsiyaning bugungi kundagi ahamiyati

O'zbekiston Konstitutsiyasi bugungi kunda mamlakatda demokratik qadriyatlarni rivojlantirish, fuqarolar huquqlarini himoya qilish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim o'rin tutadi. U davlat boshqaruvining huquqiy asoslarini belgilash bilan bir qatorda, fuqarolarning erkinligi va jamiyatning barqaror rivojlanishi uchun mustahkam kafolatlar yaratadi.

2023-yilda amalga oshirilgan islohotlar mamlakatni yangi bosqichga olib chiqdi. Xususan, inson huquqlarini himoya qilish tizimi kuchaytirildi, ekologik xavfsizlik masalalari Konstitutsiya darajasida ko'rib chiqila boshlandi, davlat boshqaruvining ochiqligi va javobgarligi mustahkamlandi. Shuningdek, davlat boshqaruvida inson huquqlari bilan bog'liq masalalar ustuvor vazifaga aylanganini ko'rishimiz mumkin.

Misol sifatida, 2023-yilda Konstitutsiyada kiritilgan o'zgartirishlar asosida hukumat organlari va mahalliy hokimiyat organlarining faoliyatida shaffoflik va hisobdorlikni oshirishga qaratilgan qonunlar kuchga kirdi. Bu o'zgarishlarning amaliy jihati, masalan, davlat

organlarining qarorlarini jamoatchilikka taqdim etish va fuqarolarga maslahatlar berish tizimlarining takomillashuvi shaklida o'z ifodasini topdi.

Shuningdek, 2022-yilda Prezidentning ijtimoiy masalalar bo'yicha qarori asosida "Ochiq hukumat" dasturi ishga tushirildi, bu dastur orqali fuqarolarga davlatning barcha darajadagi faoliyatiga bevosita aralashish imkoniyati yaratildi. Masalan, 2023-yil boshida davlat xizmatchilarining ish faoliyatini baholash uchun onlayn platformalar joriy etildi, bu esa davlat boshqaruvining ochiqligini va samaradorligini oshirishga katta hissa qo'shdi.

Bundan tashqari, ekologik xavfsizlik masalalari ham Konstitutsiyaviy islohotlarning ajralmas qismiga aylandi. 2023-yilda yangi ekologik kodeks qabul qilindi, u esa O'zbekiston Konstitutsiyasining ekologik huquqlar bo'yicha normalarini mustahkamladi. Ekologiya va tabiiy resurslarni saqlash borasidagi chora-tadbirlar faqat qonun darajasida emas, balki mamlakatda yashovchi har bir fuqaroning burchi sifatida ko'rsatilgan. Bu kabi yangiliklar O'zbekistonning barqaror rivojlanish va ekologik xavfsizlikni ta'minlashga bo'lgan jiddiy yondashuvini ko'rsatadi.

XULOSA

O'zbekiston Konstitutsiyasi mustaqillik davrida milliy davlatchilikning mustahkam poydevorini yaratib berdi. Uning rivojlanishi jamiyatning ehtiyojlari va zamonaviy davr talablari bilan uyg'unlashgan holda davom etmoqda. Konstitutsiya davlatning barqarorligini ta'minlash, inson huquqlarini himoya qilish va fuqarolik jamiyatini shakllantirish yo'lidagi asosiy vosita bo'lib xizmat qilmoqda.

ADABIYOTLAR SHARXI

Mazkur maqolani tayyorlashda O'zbekiston Konstitutsiyasining shakllanishi va rivojlanishi bilan bog'liq asosiy huquqiy hujjatlar, ilmiy maqolalar va monografiyalardan foydalanildi. Bu manbalar orqali Konstitutsiyaning tarixiy asoslari, islohotlar dinamikasi va uning ijtimoiy-siyosiy ahamiyati o'rganildi. Xususan, 1992-yilgi Konstitutsiyaning yaratilish jarayonini yorituvchi asarlar va 2023-yilda amalga oshirilgan konstitutsiyaviy o'zgarishlarni batafsil tahlil qiluvchi ilmiy ishlarga e'tibor qaratildi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR;

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. - Toshkent: O'zbekiston, 2023-yil nashri.
2. Karimov, I. A. O'zbekistonning o'z istiqlool va taraqqiyot yo'li. - Toshkent: O'zbekiston, 1996.
3. Abdug'aniyev, A. O'zbekiston Konstitutsiyasi va demokratik jamiyat qurilishi. - Toshkent: Sharq, 2010.
4. Normurodov, R. Huquqiy davlat va fuqarolik jamiyati asoslari. - Toshkent: Adolat, 2015.
5. O'zbekiston Respublikasida Konstitutsiyaviy islohotlar: 1992-2023-yillar tahlili. - Toshkent: Yuridik nashrlar, 2023.
6. Navoiy, X. O'zbekistonda huquqiy davlat shakllanishi. - Toshkent: Yangi asr avlodi, 2019.

7. O‘zbekiston Respublikasi qonunlari va hujjatlari to‘plami. – Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi nashri.